

In de kracht van de heilige Geest

Bijbelstudies over Handelingen,
deel 2

Pieter J. Lalleman

**IN DE
KRACHT VAN
DE HEILIGE
GEEST**

 ark media

In de kracht van de heilige Geest
Bijbelstudies over Handelingen, deel 2
Kringserie
Pieter J. Lalleman

ISBN 9789033803918

NUR 702

c-NUR 036

Omslagontwerp: Peter Slager, Garage-BNO

Opmaak binnenwerk: Peter Slager, Garage-BNO

De bijbelteksten in deze uitgave zijn, tenzij anders vermeld,
ontleend aan de Herziene Statenvertaling © stichting HSV 2010.

De Kringserie is uitgegeven in samenwerking met de IZB.
izb.nl

©2023 Ark Media, een onderdeel van Jongbloed Christelijke Media – Leeuwarden
Alle rechten voorbehouden
jongbloedmedia.nl

Inhoud

Voorwoord	7
1 Een preek over Jezus	8
- Handelingen 2:1-40	
2 Vervulde profetie en nieuw leven	15
- Handelingen 3	
3 Met vervolging bereik je niets	22
- Handelingen 5:12-42	
4 Martelaar Stefanus	29
- Handelingen 6 en 7:54-60	
5 Wanneer komt de heilige Geest?	36
- Handelingen 8:4-25 en 19:1-7	
6 Een Afrikaan vindt de weg naar Jezus	43
- Handelingen 8:26-40	
7 Saulus vindt Jezus	51
- Handelingen 7:58, 8:1-3 en 9:1-25	
8 Zo opa, zo kleinzoon: maar Jezus is Heer!	58
- Handelingen 12	

9	De vergadering over de wet	65
	- Handelingen 15:1-29	
10	Lessen voor leiders	73
	- Handelingen 20:13-38	

Voorwoord

Het boek Handelingen is volgens de overlevering van de kerk geschreven door Lukas, een arts die medewerker van Paulus was (Kol. 4:14, 2 Tim. 4:11, Filem. 24). Lukas schreef het waarschijnlijk al snel na de laatste gebeurtenissen waarover hij vertelt. Het gebruik van 'wij' in bepaalde gedeelten laat zien dat Lukas soms zelf aanwezig was (Hand. 16:10-17; Hand. 20:5-15; Hand. 21:1-18 en Hand. 27:1-28:16).

In de Kringserie is al eerder een deeltje verschenen over Handelingen, onder de titel *In de kracht van de opstanding* (2017). Net als in dat boekje behandel ik ook deze keer teksten uit het hele boek en combineer ik soms gedeelten uit verschillende hoofdstukken. Je mag hierbij bedenken dat de oorspronkelijke tekst niet in hoofdstukken verdeeld was.

Hier volgt een lijstje dat aangeeft wanneer de beschreven gebeurtenissen waarschijnlijk plaatsvonden:

Gebeurtenis	Hoofdstuk	Jaar
Pasen en Pinksteren	2	33
Saulus' bekering	9	34 of 35
Eerste 'zendingsreis'	13-14	48-49
Tweede 'zendingsreis'	15:36-18:22	50-52
Derde 'zendingsreis'	18:23-21:16	53-57
Gevangen in Caesarea	23-26	57-59
Gevangen in Rome	28	60-62

EEN PREEK OVER JEZUS

Lezen: Handelingen 2:1-40

Inleiding en achtergrondinformatie

- De indeling van Handelingen 2 in de HSV is wat vreemd, want het verhaal over het eerste Pinksterfeest loopt door tot vers 40, daarna geeft Lukas een overzicht van het gemeentelven in de verzen 41-47. De toespraak van Petrus kan als volgt worden ingedeeld:

Vers 14-21: Uitleg over de komst van de heilige Geest

Vers 22-36: Uitleg over Jezus en zijn opstanding

Vers 37-40: Oproep tot bekering[/dubbel inspringen]

- Het Pinksterfeest bestond al in het Oude Testament als oogstfeest onder de naam Wekenfeest, dat zeven weken na Pasen werd gevierd (Ex. 23:16a; Ex. 34:22 en Deut. 16:9-12). Misschien herdachten de Joden in de eerste eeuw op deze dag ook al de wetgeving op de berg Sinaï, maar het kan ook zijn dat het pas later gebeurde. Lukas vermeldt het in ieder geval niet.
- Soms noemt men het boek Handelingen ook wel 'Handelingen van de heilige Geest'. Dat is begrijpelijk, omdat de Geest tot dusverre in de Bijbel op de achtergrond was gebleven. Maar wie goed leest, ziet dat hij in Handelingen niet alléén op de voorgrond staat. Wanneer het over het Godswerk gaat, zijn de activiteiten opvallend evenwichtig verdeeld over de Vader, de Zoon en de Geest. Handelingen laat zien dat de drie personen van de drie-eenheid elk even actief zijn in de geschiedenis van de eerste christenen. De komst van de Geest staat natuurlijk centraal in Handelingen 2:1-13, maar de Pinksterpreek van Petrus gaat vooral over Jezus en zijn opstanding.
- In Johannes 14 en 16 zegt Jezus dat de Geest naar Hem zal verwijzen, en zo is het werk van de Geest ook altijd opgevat in de kerk. De Pinksterbeweging en de charismatische vernieuwing hebben terecht de aandacht gevraagd voor aspecten van het werk van de Geest die in de kerk naar de achtergrond waren geraakt. Wij moeten de balans tussen de goddelijke personen vinden en vasthouden.

- Het spreken in tongen komt aan de orde in Bijbelstudie 5 over Handelingen 8:4-25.

Uitleg bij de bijbeltekst

Vers 1 Als goede Joden zijn de volgelingen van Jezus van plan om samen het Pinksterfeest te vieren (vgl. Hand. 20:16).

Verzen 2-4 De harde wind en het vuur dienen om de aandacht te trekken, maar het zijn ook symbolen van God; in het Hebreeuws (*ruach*) en het Grieks (*pneuma*) is er één woord voor 'wind' en 'geest'. Voor vuur als symbool van Gods aanwezigheid: zie bijvoorbeeld Exodus 3:2; 1 Koningen 18:24, 38 en Lukas 3:16; voor wind zie Ezechiël 37:9 en Johannes 3:8. Het eigenlijke wonder is de komst van de onzichtbare heilige Geest in de harten. Hij laat de gelovigen spreken in talen die door het publiek worden verstaan (Hand. 2: 8, 11).

Vers 5 'Woonden' kan ook slaan op pelgrims die op dat moment in de stad verbleven (ook in vers 14). Vanwege het feest zijn er veel Joodse pelgrims in Jeruzalem en zo krijgt Gods nieuwe daad direct een wereldwijde dimensie.

Vers 7 Galilea gold als een achtergebleven gebied met een herkenbaar dialect (Markus 14:70).

Verzen 9-11 Pak er maar een bijbelatlas bij! In al deze gebieden woonden grote aantallen Joden en daardoor waren er ook 'proselieten', heidenen die de God van Israël vereerden. Er is geen overtuigende verklaring voor de volgorde van de gebieden op de lijst, waarop Griekenland ontbreekt. De meesten van deze mensen verstonden waarschijnlijk ook Grieks of Aramees, maar het is altijd goed om iets in je moedertaal te horen.

Verzen 11-13 Er is openheid en er is spot: zoals meestal wanneer het over Gods 'grote werken' gaat, zijn de hoorders verdeeld (vgl. Hand. 13:48, 50; Hand. 17:4-5, 32; Hand. 19:9 en Hand. 28:24). De negatieve reactie lijkt op die in 1 Korinthe 14:23.

Vers 14 Vanuit het 'huis' (vers 2) is men waarschijnlijk eerst naar buiten gegaan (vers 6) en nu naar de tempel; in dit grote complex pasten duizenden mensen. Petrus is sinds Jezus' opstanding al een ander mens en nu wordt de verandering nog duidelijker: hij spreekt vol overtuiging. Zijn inleidende woorden benadrukken hoe belangrijk zijn toespraak is. Hij richt zich met name tot inwoners van Jeruzalem.

Vers 15 Als goed spreker sluit Petrus aan op zijn publiek. Het derde uur na zonsopkomst is negen uur 's ochtends. Joden aten en dronken 's ochtends vroeg niet. Dronken word je 's nachts (1 Tes. 5:7).

Verzen 16-21 De volgelingen van Jezus zijn niet onder de invloed van wijn, maar van Gods Geest. Petrus legt de gebeurtenissen van deze ochtend uit als vervulling van de Schrift; hij citeert Joël 2:28-32a, in de NBV genummerd 3:1-5. Waarschijnlijk sprak Petrus Aramees, maar ten behoeve van zijn lezers schrijft Lukas de Griekse vertaling van Joël op. In het Oude Testament ontvingen alleen (mannelijke) leiders de heilige Geest. Het is daarom opvallend hoe inclusief het werk van de Geest nu is: iedereen deelt erin, niemand wordt uitgezonderd. De belofte geldt bijvoorbeeld ook voor vrouwen, wat niet vanzelfsprekend was in die tijd, en ook niet tegen de achtergrond van het Oude Testament. Het wereldwijde aspect wordt in vers 39 herhaald.

Vers 17 Petrus voegt aan de woorden van Joël de uitdrukking 'de laatste dagen' toe. Hiermee bedoelt de Bijbel de hele periode van Jezus' eerste tot zijn tweede komst (vgl. Hebr. 1:1, Jak. 5:3 en 1 Petr. 1:20). Daarentegen is 'de dag van de Heer' (vers 20) de dag van Jezus' terugkomst en het eindoordeel.

Verzen 19-21 Dit deel van de profetie is nog niet vervuld. In Joël verwijst 'de Heer' naar God, maar nu is de titel overgegaan op Jezus. 'De Naam van de Heer aanroepen' betekent Hem als Heer erkennen (Ps. 99:6, Hand. 9:14, Rom. 10:12-14). Niet iedereen doet dit automatisch en daarom volgt nu een oproep tot bekering.

Verzen 22-24 Petrus vraagt opnieuw de aandacht en komt bij de kern van zijn toespraak. Hij herinnert zijn hoorders aan wat zij kortgeleden hebben meegemaakt: het optreden (vooral de wonderen) en de dood van Jezus. De 'onrechtvaardigen' zijn de Romeinen, want zowel zij als de Joden hebben schuld aan de dood van Jezus. Zijn dood was een dieptepunt (vers 23), zijn opstanding een hoogtepunt (vers 24). Petrus zegt niet dat alle Joden schuld hebben aan de dood van Jezus – hij spreekt hier alleen deze bepaalde groep inwoners van Jeruzalem aan. Vers 23 bevat ook de dialectiek dat Jezus' dood zowel het werk van mensen als de wil van God was.

Vers 24 suggereert dat God als hoogste rechtbank Jezus heeft vrijgesproken. De uitdrukking 'de weeën van de dood' is dezelfde als 'banden van de dood' in Psalm 18:5 en 116:3, en betekent gewoon 'de dood'.

Verzen 25-28 Petrus haalt Psalm 16:8-11 aan, een tekst die een belofte van opstanding bevat. De toepassing op Jezus is eenvoudig, doordat David spreekt over 'Uw Heilige', wat zowel op hemzelf als op Jezus betrekking

kan hebben. Omdat Jezus deze woorden vervult, is Hij de beloofde Messias. Deze Psalm wordt in het Nieuwe Testament verder alleen in Handelingen 13:35 aangehaald. Voor de 'vreugde' van Jezus (vgl. Hebr. 12:2).

Verzen 29–32 Petrus legt de Psalm uit. Wij gebruiken het woord 'aartsvader' meestal voor Abraham, Izak en Jakob; in Handelingen 7:8–9 gebruikt Stefanus het woord nog anders, hij verwijst ermee naar de zonen van Jakob. David wordt in het Oude Testament geen 'profeet' genoemd, maar de historicus Flavius Josephus noemt hem wel zo. (Zie ook Hand. 1:16 en 4:25.) Het graf van David (vers 29), dat door Herodes de Grote was verfraaid, heeft de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 niet overleefd. De 'plechtige belofte' (vers 30) vinden we in 2 Samuël 7:12–16 en Psalm 89:4 en 132:11–12.

Vers 31 legt vers 27 uit en sluit tegelijk aan bij de belofte aan David door gebruik te maken van de dubbele betekenis van de woorden 'doen opstaan' in 2 Samuël 7:12: laten optreden en terugbrengen uit de dood.

Vers 32 is de historische kern van de Pinksterpreek: Jezus is opgestaan!

Verzen 33–36 In vers 33 sluit Petrus nog eens aan bij wat er zojuist is gebeurd. 'De belofte van de heilige Geest' = 'de heilige Geest, die ons beloofd is' (NBV).

De verzen 34 en 35 citeren Psalm 110:1. Deze woorden, toegeschreven aan David, dienen als verheldering. De gedachtegang is dezelfde als in de verzen 25–32: David schrijft over iemand anders dan zichzelf, namelijk Jezus de Messias.

In vers 36 is 'Heer' de vertaling van het Griekse *kurios*, dat ook een titel was van koningen en van de Romeinse keizer. Wat een enorm contrast beschrijft Petrus! De kruisdood was een diepe vernedering. De Joden zagen Jezus als zondaar, maar juist deze gekruisigde Jezus is Gods gezalfde Koning! Tegelijk zijn de woorden van Petrus ook een aanklacht tegen zijn hoorders.

Vers 37 De spot van vers 13 is verstomd. De hoorders zijn nu bereid om te doen wat hen door een Galilese visser wordt aangeraden. Dit is een perfect voorbeeld van de belangrijkste taak van de heilige Geest: mensen duidelijk maken wie Jezus is. De vraag wat te doen, klinkt ook in Lukas 3:10 en Handelingen 22:10.

Verzen 38–39 Petrus geeft een concreet antwoord en gebruikt kernwoorden van het geloof: bekering, doop en vergeving. Bekering is de beslissing om toe te geven dat je fout was; het besluit om je oude leven achter je te laten en te gaan leven als volgeling van Jezus, dus als kind van God (Hand. 3:19; 17:30; 26:20). Als het goed is, doe je dat maar één keer. Het uiterlijke teken hiervan is de doop.

Deze doop (vgl. vers 41) was het eerst bediend door Johannes de Doper, en door Jezus overgenomen (Matt.28:19, Joh. 3:22, 26 en Joh. 4:1-2). Hij vervangt de besnijdenis als zichtbaar teken van behoren bij het Koninkrijk. 'In de Naam van' betekent zowel 'op gezag van' alsook 'onder het aanroepen van de Naam'. Meer over de relatie tussen de doop en de heilige Geest in Bijbelstudie 5. 'De gave' (enkelvoud, niet de geestesgaven van 1 Kor. 12) is de heilige Geest zelf.

Ook 'de belofte' (vers 39, vgl. Hand. 1:4 en Hand. 2:33) is de heilige Geest, beloofd door Joël; Jesaja 57:19 klinkt mee in Petrus' woorden.

Vers 40 Petrus' woorden 'Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht' impliceren dat zijn volksgenoten onder Gods oordeel vallen, tenzij ze in Jezus gaan geloven. De woorden komen uit Deuteronomium 32:5. Dit moet voor veel Joden een enorme schok zijn geweest!

Interpretatie

- De belofte van Jezus in Handelingen 1:8 is nu vervuld. Vanaf nu worden zijn volgelingen ingeschakeld om zijn getuigen te zijn. De heilige Geest rust hen hiervoor toe en Hij overtuigt mensen van zonde, maar Hij maakt de inzet van mensen niet overbodig.
- Op het Pinksterfeest vieren we Gods goedheid! De heilige Geest is méér dan een kleurloze vervanger van Jezus. Hij geeft ons alles wat we nodig hebben. Als je weet dat voor de Joden de wet een goede gave van God was, kun je dit feest ook zien als een vervulling van het oude verbond.
- De verzen 38-40 bevatten een zekere spanning: Enerzijds is tot geloof komen ons antwoord op Gods oproep. Daarin zijn wij in zekere zin passief, want we ontvangen vergeving en de heilige Geest. Anderzijds worden wij opgeroepen ons te bekeren en ons te laten dopen. Dit soort spanningen in het geloof hoeven we niet weg te redeneren. Beide kanten kunnen naast elkaar bestaan.
- Petrus gaat amper in op de bovennatuurlijke verschijnselen op de Pinksterdag. In plaats daarvan houdt hij een 'nuchtere' Christuspreek. Bij het werk van de Geest van God moeten wij dus niet alleen denken aan opgeheven handen en extase; maar (ook) aan frisse wind, vernieuwing en het doorbreken van grenzen. De Geest overtuigt van zonde, wijst naar Christus en helpt ons zijn weg te gaan.
- De kerk belijdt dat de heilige Geest een van de personen van de drie-eenheid is. Dit betekent dat Hij God is en dat Hij een persoon is. Hiervan is in Handelingen 2 niet veel te zien. We zien hier vooral zijn kracht. Handelingen als geheel moet worden aangevuld met de getuigenissen van Johannes en Paulus hierover, elders in de Bijbel.

GESPREKSVRAGEN

1. Bespreek de rol/bedoeling van de citaten uit het Oude Testament in de verzen 14-36.
2. Wat betekent het voor jou dat de opstanding van Jezus centraal staat in de eerste Pinksterpreek? Wat zegt dit over de heilige Geest?
3. Hoe is jouw ervaring met (de gevolgen van) de komst van de Geest in je leven, zoals profeteren, visioenen zien en dromen (vers 17)? Is de Geest uitgedoofd of juist niet?
4. Petrus confronteert de Joden met hun schuld aan de dood van Jezus (vers 23). Is dit nog steeds aan de orde wanneer wij 2000 jaar later over Jezus spreken?
5. Velen in Nederland voelen zich nauw verwant met het Joodse volk. Hoe past vers 40 hierbij?
6. Heb jij gedaan wat vers 38 van je vraagt?
7. Wat betekent het dat Joël en Petrus spreken over 'de laatste dagen'? Zie ook Hebreëën 1:1.

NOTITIES

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 20 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a guide for handwriting practice.